

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
5 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Inserțiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua oră
12 fil., a treia oră 10 fil.

Tot ce privesc focea,
să se adreseze la Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea Unității

în
Blaș.

Focea bisericăscă-politică.

Anul XII.

Blaș 20 Septembre 1902.

Numărul 38.

KOSSUTH.

Aniversarea centenară a nașterii lui Ludovic Kossuth a dat ansă la mari serbări și manifestațiuni în țara intrăgă.

Poporul magiar ie parte însuflețită la aceste serbări și rezervă își impun numai aceia, cari se sfiesc a vătămă sentimentele Dinastiei, pe care Kossuth o detronase.

În fața acestei mișcări universale cade-se, ca și noi cu acest prilej să ne spunem cuvântul despre ținuta ce nouă ni-se impune.

E neîndoios, că Kossuth e una dintre figurile cele mai marcante ale istoriei magiare.

Alătura cu Francisc Deák și cu contele Széchényi István, el a fost, care mai strălucit și-a înscris numele în istoria poporului magiar din secolul espirat.

Și-a iubit neamul, și-a iubit patria și pentru neatîrnarea țării a luptat ca nime altul, până ce în fața forții s'a vădut necesitat a-se retrage în esiliu voluntar.

Însuflețirea pentru libertate, iubirea neamului, talentele estraordinare cu cari a fost dăruit: toate aceste însușiri erau întocmite a-l face simpatie în ochii tuturor.

Pentru aceste însușiri am fi luat și noi parte la preamărirea memoriei lui Kossuth, după cum ar fi dorit compatrioții nostri magiari. Pentru că cel ce propoveduiesce libertatea și luptă pentru ea, e un erou al omenimei, fiind libertatea un bun comun al neamului omenesc.

Nouă inse ni-s'a impus o rezervă absolută față de serbările compatrioților magiari.

Reserva acésta ni-o împuneau mai întâiu reminiscințele evenimentelor de acum 54 ani.

Ori cum se vor infrumșeta lucrurile și ori cum se va numi acțiunea lui Kossuth, faptul va fi, că dînsul a organizat rescularea în potrive stărilor legale de atunci, ér conducătorii poporului nostru s'a pus în serviciul legalității. Pe cum magiarii s'erbătoresc deci memoria lui Kossuth, a cărui acțiune în urmările sale le-a adus netăgăduite succese, tot asemenea se impune nouă să nu vătămăm memoria acelor, cari între împrejurările de atunci au condus poporul românesc după cea mai bună a lor convingere, deși rezultatele poliției lor n'au fost pentru noi așa de fericite, după cum am fi așteptat.

Un alt motiv de rezervă este, că în fruntea țării stă și azi tot acel venerabil Domnitor, pe care împreună cu Dinastia sa îl detronase Kossuth. Ori cum s'ar cere de la Acel prea bun Domnitor, ca să abstragă din figura lui Kossuth pe luptătorul pentru libertate și să-l deschilinescă de politicianul dușmănos casei de Habsburg, e totuși greu a presupune, ca în inima Lui să nu se deștepte reminiscințele amare ale zilelor grele, ce a trebuit să le îndure mai virtos la începutul domniei Sale pentru politicianul Kossuth, dictatorul de odinioară. Și apoi noi, cari lipsiți sîntem de ori ce sprijin, nu putem să jignim cătuși de puțin sentimentele aceluî bun Părinte, care de repețite ori a dat dovadă de bunăvoința sa față de poporul nostru.

Al treilea motiv al rezervei noastre este faptul, că tocmai aceia, cari mai sgomotos s'erbătoresc memoria lui Kossuth, tocmai aceia năvălesc mai cumplit asupra noastră, când și noi voim a onora după ale noastre mici puteri memoria eroilor nostri, cari și ei cu aceeași bună credință și cu același

entusiasam au luptat pentru libertate, ca și s'erbătoritul Kossuth.

Quod uni justum, alteri aequum.

Lui Kossuth i-se ridică mausele pompos și statuă grandioasă în capitala țării, și piațele mai multor orașe din provincie sînt împodobite cu monumente ridicate în onorea lui.

N'avem nimic în contră. Fie. Fiesce care popor, care onorează pe bărbații săi distinși, pe sine să onorează.

Dar atunci, după ce dreptate să face aceea, ca eroului celui mai ideal al libertății, lui Iancu, a cărui caracter diamantic îl recunosc și istoriografi magiari nepreocupați, să nu i-se pôtă pune nici o simplă cruce la mormint, ca să pôtă zice măcar trecătorul un „Dumnezeu să-l ierte“?

Éta dar, că ținuta ce ni s'a impus a fost rezerva absolută.

Și credem, că pentru rezerva acésta frații magiari trebuie să ne fie recunoscători. Pentru că de o parte rezerva acésta cuprinde recunoscerea calităților estraordinare ale lui Kossuth și a îndreptățirii s'erbărilor aranjate, întru cât acele privesc pe eroul libertății și întru cât nu au scopul de a demonstra în contra casei domnitoare, de altă parte dovedesc o delicatete din partea poporului nostru, care nu s'a folosit de acest prilej pentru a-se plînge de nedreptatea ce i-se face, când i-se pun pedeci întru cinstirea eroilor săi.

Cinstind concetățenii nostri memoria lui Kossuth, ar trebui să apreteze și lealitatea românilor. Și dacă o gândire obiectivă asupra trecutului și-ar puté face drum la inimile tuturor, atunci pôte că din învățăturile ce s'ar deduce, ar răsări un viitor mai bun pentru amîndouă popoarele.

„SUVENIR DE BLAȘ“

cuprinde diferite vederi din Blaș de o frumșeță admirabilă, și eșecutate artistic.

Costă numai 1 cor.

Masa studenților academici din Cluș.
— În momentul ultim primim de la Cluș o scire, căruia ne grăbim a-l face loc. Direcțiunea institutului de credit „Economul“, la propunerea membrului Dr. Amos Frâncu în conțelegere cu directorul esecutiv, a decis să ajute pe 6. universitarii români din Cluș cu prânz gratuit, făcând ast fel un început al mesei studenților academici.

O idee foarte fericită, la care cu drag vor trebui să se alătore și celelalte institute de banii românesci, fiind că e vorba de ajutorarea fiilor neamului nostru, cari adese, din aceea că se nutresc slab pe la studiile mai înalte, își ruinază complet sănătatea, așa cât de odată cu terminarea studiilor, termină și cu viața.

Sperăm să revenim, publicând în întregime hotărîrea adusă de direcțiunea „Economul“ în această privință.

Monumentul de la Mirislău. — La 14 crt. s'a inaugurat monumentul ridicat de societatea istorică din comitatul nostru, întru amintirea învingerii lui Basta asupra lui Mihail Viteazul.

Serbarea a fost deschisă de preș. soc. fostul vicespan Csato. Deput. Török Bert. a spus istoricul luptei, ér preotul reformat Sándor János a ținut vorbirea festivă.

Se înțelege că adevărul istoric a avut mult se îndure. Marele Domn a fost numit înșelător, calău etc. — Ne aducem aminte de fabula leului mort și a măgarului.

Prigoniri. — Redactorul foil „Deutsches Tagblatt für Ungarn“ din Timișoara, osândit în un proces de presă pentru agitație, a fost provocat să părăsească orașul, unde a devenit periculos pentru liniștea cetățenilor și ordinea publică. De abia i-s'a comunicat înse dlul Cramer, ordinul prefectului de poliție, și a fost lovit de o nouă prigonire, procurorul a dispus să fie arestat.

Presa magiară laudă această dispoziție a poliției din Timișoara. Mai mult încă, grozavul Bartha Miklos, provocă autoritățile patriotice, să nu întârzie a imita pe cei din Timișoara și să purcedă față de agitatorii naționalităților cu totă rigorea, ne mai așteptând nici un ordin special.

Aieveya, e admirabil sistemul de guvernare al partidului liberal, care nu mai aceea n'o dovedesce, că i-se potrivește această numire. În scrisesele lui Bartha pôte să afe dl procuror de a una adevărată agitație contra naționalităților, nu cum o cărcă cu lumina în publicațiile ziarelor noastre.

El, dar numai pentru alții e „mumă“, pentru noi e „ciumă“.

Revistă politică.

România. La 30 Aug. v. s'au împlinit un sfert de veac, de când bravii ostași ai României, au secerat laurii biruinții sub întăriturile redutei Grivița. Regele a adresat din Ragaz, un călduros ordin de zi armatei, pomenind cu multă fală de trecutul glorios și renumele câștigat cu acel prilej de armata română.

Correspondințe.

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Ticvaniul-mic, 10 Septembre n.

Din îndurarea lui Dumnezeu și zelul neobosit al prea bunului nostru Archiereu, Il. Sa Dr. Demetriu Radu, în parochia gr. cat. Ticvaniul-mic de lângă Oravița, în locul oratorului interimar de până aci, s'a ridicat o biserică frumoasă, al cărei fundament s'a pus în 19 Martie. În 7 Septembre s'a binecuvîntat noua biserică, prin M. On. Victor Poruț, protopopul districtual, delegatul Il. Sale. a Prea bunului nostru Archiereu.

Actul binecuvîntării acestui Sion sfînt s'a început Sâmbătă sara la orele 3 prin parochiul local Avel Pop, carele după ce au pregătit cele prescrie după ritual, a celebrat inseratul cu manecatul și cu litia îndatinată; în fine sera biserică s'a iluminat. Campanelele și tréscurile au sunat apoi 1/2 órá.

Duminecă dim. la 4 óre au sunat din nou clopotele și tréscurile, ér la 8 óre sosind delegatul episcopesc, s'a sevirșit mai întâi serviciul paraclisului în biserică vechiă, de unde cu totul au venit la biserică nouă. Aici s'a celebrat sfințirea bisericii și sta liturgie.

La această festivitate au luat parte un număr foarte mare de popor, atât din loc cât și străin. Actul binecuvîntării cu stropirea poporului și cu celebrarea s. Liturģii au durat până la o órá d. a.

Cu această ocazie s'au donat pentru s. biserică următoarele lucruri: Ana Boca și Elena Liuța. 2 fețe de masă pe sfîntul prestol în preț de 16 cor.. Ana Negrea, o față albă țesută în preț de 8 cor.. Maria Giuca, una masă de lână, foarte frumos țesut

FEUILLETON.

MEDALIA.

(Istoriă soldățească de Edmondo de Amicis).

(Fine.)

„Asta îi adevărat,“ murmură femeia.
„Că doră numai un pătrar de órá mai trebuie să ai răbdare, acesta doră e nimica totă, pe lângă cei doi ani, ce i-al așteptat.“
Ea își ridică ochii la ceri, suspină și se uită țintă la cornul stradel; de unde avea să se ivescă regimentul.

Sunetul dobelor se apropia din ce în ce și mulțimea făcu loc. „Colo sint saperii, dobașii, musica și colonelul călare“.

„Și soldații?“ întrebă bătrîna spăriosă.
„Îndată. Între colonel și trupe trebuie să rămână óre care depătare tot de una. Etă-i colo, că se arată.“ Érá-și se imbulzi bătrîna înainte și soldatul érá-și o reținu.
„Fii cu minte, vreal acumă să-l infundî în arest?“

Acum regimentul e în șir și ordine.
„L'am vėđut! L'am vėđut!“ strigă fericita mamă bătend în palme. „Colo colo!“

„Unde? Ba nu, acela nu-i el de bună samă. Greșesci, de aici nu-l poți cunoșce, că sintem prea departe.“

„Atunci trebuie să fie acela colo!“
„Care?“ ea îi arată pe unul.
„Da de unde, nici acela nu-i. DTa alt cum nici nu-l poți vedea, că stă în rîndul al doilea.“

„În rîndul al doilea?“

„Da, da.“

„Ce e aceea: rîndul al doilea?“

„La spatele celor dintăi!“

„O, răbdare cerescă! Ce fac acum?“

„Uită-te. Colonelul se apropie cu calul de frontul regimentului și ține o vorbire. El spune ce faptă vitejescă s'a făcut. îndemná pe feciori a urma exemplul camaradului lor, carele și-a împlinit datorința și face onóre regimentului, și așa mai de parte. Ascultă! colonelul vorbește deja.“

„Eú nu pot înțelege nimic. Ce spune?“

„Adecă, istoria e acesta: Soldatul, pe carele îl decoréză, într'o zi a fost atăcat de trei brigantî, cari în acela-și timp descărcară armele asupra lui; el nu se sparie, ci rămânend nelovit, impușcă îndată pe unul, înfuge baioneta în pântecule celui alalt, smînceace de la al treilea pumnalul din mână și îi străpunge grumazul.“

„O. Dumnezeu! meu!“

„Ce, nu e acesta o ispravă frumoasă?“

„Și acelaia i-au dat o medalie?“

„Toceai acumă o capetă.“

„Bucură-se băiatul tare de ea?“

„Acesta și-o pôte închipui ori cine,“ camaradul lui tare îl iubesc și se bucură de norocul lui, superiorii îl stiméză și aieveya, scil ce, el o și merită acesta, el e unul din cei mai viteji soldați în regiment; puțin sint ca dînsul, acesta trebuie să l-o lase omul.“

„Dar el unde-i?“

„Comandantul îndată îl va chema înaintea frontului.“

Colonelul tăcu.

„Uite, uite!“ zise repede ostașul, întorcendu-și pe înșoțitorea și arătându-i casele

din vecini. „Veđi, cum se imbulzesc ómenii la ferești. Aceia toți odată vor începe a bate în palme.“

Într'aceste erouii eșise dintre rînduri și se întorse cu fața cătră trupe, așa cât femeia, carea sta înaintea lor, nu-l putu vede de cât în spate.

„Acela e soldatul?“

„Da acela!“

„Și ce face acum?“

„Toceai îi acată colonelul medalia pe pept.“

„O, sfîntă Fecioră, mie-mi bate inima cu el dimpreună! Sermanul băiat, cum trebuie să se bucure! Și ce fac după acesta?“

„Regimentul întreg prezentéză pușca înaintea lui.“

„Doră nu?“ întrebă femeia plină de ulmire.

„Sigur!“

„Vai, ce onóre, ce cinste!“ strigă buna bătrîna. Ea își înleagă mâinile, ochii ei luciau, un zimbet frumos de îndestulare, de ulmire, de bucurie jócă pe buzele sale tremurătoare.

Acum comandă colonelul cu voce tare și sonoră, care resună preste întreg piațul: „Prezentăți arma!“

Privitorea, tremurând din cap până în tâlpi, se prinse de soldat, ca și când s'ar teme.

La comanda colonelului cei patru malori se întorse fie care spre batalionul său, repețind ordinul colonelului.

Într'un secund, ca și mișcate de un singur braț, luciră ca tot atâtea fulgere 1200 de pușci, tóte fețele priveau nemișcate

in preț de 24 cor., Slavama și Maria Milovan și cu Salomia Novac, o perdea la ușa împărătească in preț de 20 cor., lucrată foarte artistic, aceasta a fost de toți admirată, Maria și Mada Virea o perdea albă la ușa laterală in preț de 8 cor., Florica Glona, asemenea o perdea albă la ușa laterală in preț de 8 cor., Elena și Ana Glona un acoperemint pe tetrapod in preț de 8 cor., Maria Lepa, tot asemenea un acoperemint pe tetrapod in preț de 8 cor., Maria Daia două acopereminte pe tetrapod in preț de 12 cor. pentru cari daruri Dumnezeu să le binecuvinte.

Biserica e ridicată pe o înălțime in mijlocul comunei, de unde se deschide privitorului un aspect foarte frumos.

La finea s. liturgiilor M. On. Domn Protopop a ținut o cuvintare foarte frumoasă, explicând poporului, ce este biserica in genere și explicând însemnătatea singuraticelor părți din biserică.

Cântările le-au condus Domnii Învățători: Paul Gerga din Oravița și Alexandru Gerga din Marcovești, cele liturgice le-au cântat coriști plugarii din parohie.

La finea On. Paraclis parochial localului a luat rămas bun de la oratoriul, unde din 1881 s'au adăpostit gr. cat. și in fața întregului public a mulțumit și proprietarului oratoriului Ioan Radu, predând tot odată aceluiași și cheia oratoriului. Acesta încă foarte emoționat a răspuns celor prezenți.

Corresp.

Adunarea generală a Asociațiunii.

De la Sibiu, Asociațiunea a trecut la Oravița, din mijlocul Ardealului, in mânosul Bănat, mânos in Români deștepți, in

populație viguroasă și falnică. Regretabil numai, că nici Oravițanii n'au arătat tot ce sînt, știu și ce pot, și nici publicul românesc, inteligența noastră, n'a grăbit să vadă aceste frumoase regiuni, frumoase in ținuturi și și mai frumoase in populația sa. E adevărat, că timpul e cam înaintat, școlile s'au deschis și profesoriimea e ocupată, nu pôte să lipsească de la oficiul său. In schimb s'a remarcat chiar și absența celor din apropierea Oraviței, a poporului, care ar fi ridicat de sigur foarte mult coloritul adunării.

Sosirea oșpeților mai marcați, a comitetului central, a fost Sâmbătă la prânz. Cei sosiți au fost salutați de dl Dr. Cornean, a răspuns dl preș. Ales. Mocsanyi. Sara s'au adunat cu toții in hotelul Coróna. Buna dispoziție a fost turburată de ploaia ce a început încă de dimineață, ér acum s'a facut torențială.

In numele Oravițenilor vorbește dl Gropșian, urând bun sosii celor veniți la adunarea Asociațiunii.

In zorii zilei de Duminecă tréscurile bubuie, ca semnal de sêrbătoare. După o frumoasă datină, membrii se adună la sta liturgie, ce se celebră in amîndouă bisericile. In biserica noastră serviciul divin e pontificat de canonicul Dr. Aug. Bunea, asistat de Victor Poruț, protop. Oraviței Niculau Togan și Arseniu Bunea Sibiu și Dr. Valer Frent, Lugos. Cunoscutul cor a învățătorului Bogdan, cântă foarte înălțător.

După sta liturgie publicul se întrunesc in sala cea mare a societății de tir, unde dl preș. Mocsanyi deschide adunarea cu un strălucit discurs, intrerupt adese de aplauzele publicului.

Lăsăm să urmeze această însuflețitoare vorbire:

Onorată adunare generală!

Adunările noastre generale sînt adevărate sêrbători naționale. Cu însuflețire alergăm din toate părțile române ale patriei, in fie care an la un alt centru național, ca să serbăm măréța idee, in al cărei serviciu ne-am pus: *ideia culturii poporului român din Ungaria.* Facem acesta in conștiința înaltei importanțe a acestei idei.

Scim, că cultura este cel mai însemnat factor de putere al popoarelor in toate timpurile, in toate împrejurările. Sînt inese timpuri și împrejurări, când — pe cum o simțim și noi — chestiunea culturii pôte să devină pentru un popor chiar o *chestiune de viață.* Ast fel lupta pentru cultură nu este alt ceva, de cât *lupta pentru existența națională.*

Firesce, numai cultura adevărată are această putere conservatoare, ear cultura adevărată nu pôte să fie alta, de cât numai și numai *cultura națională.*

Dacă cultura poporului este — pe cum deja etimologia cuvintului ni-o indigitază — cultivarea însușirilor intelectuale și morale ale unui popor, și dacă tocmai aceste însușiri sufletesci in specifica lor sintesă psihică constituie caracterul național al aceluși popor, atunci e lucru invederat, că *numai cultura națională este cultura adevărată.*

Și pe cum caracterul național se manifestă in limbă, in modul de gândire și simțire, in datinile și moravurile, in tradițiunile și idealurile naționale, in poesia și industria națională, in portul național și altele, așa și cultura națională are să îmbrățișeze întrégă viața națională in toate manifestațiunile ei. Ea are să conserve, să cultive, și unde e de lipsă să nobilizeze toate elementele naționale ale vieții poporului. Ea

ținta înainte, ochii tuturor erau îndrepați spre eroi.

Oficerii salutară cu sabiile, mulțimea privitoare erupse într'un strigat de aplaus, musica incepu.

„Cine e soldatul?“ zise in fine, venindu-si in orl, mama ulmită și pătrunsă de o ast fel de privescose grandioasă.

Ostașul se întorse, se uită la ea, deschise buzele, murmură cuvinte nearticulate, privi la soldat apoi érá-si la femeie. . . .

Încă mai sunau tonurile musicel, regimentul mai sta nemișcat.

„Este fiul DTale!“ strigă ordonanța.

Bêtrâna dete un țipet, stete un moment ca înlemnită, își viri mâinile in pèrul ei albit, zimbî, tremura, suspina; aplauzele, musica suna in inima ei ca tonuri din paradis, pușcile scilpicioase se încurcău in privirea ei ca un torrente de lumină orbitor, gândirea i-se turbură, o cêță se puse pe ochii ei, ea se clătina . . . dar acum sta altul lângă ea și o sprijini.

Când se trezi recăpétându-si conștiința, regimentul dispăruse; fiul ei era in brațele sale și amîndoi se strîngeau tare. El stătura mult timp așa îmbrățoșati fără să vorbescă.

„Mamă, dar cum ai putut să scii DTa, că eu is aicea?“

Și ea îi povesti fără resufu, că ieri a venit un oficer călare in sat, s'a oprit la ușa ei, a întreat-o, că unde îi este fiul, i-a dat apoi banii să pôtă veni cu căruța la oraș, cum apoi ea venind îndată a dat de un soldat, carele după porunca oficerului o aștepta.

„Unde e soldatul acesta?“ întrebă fiul repede.

Amîndoi se ultară in jur, dar acela nu mai era nicăiri.

„Măi băiete, acum pricep, pentru ce a voit Dnul acela, ca eu chiar astăzi să vin, el a dorit, ca și eu să fiu de față la. . .“

Ea érá-si se uită zimbînd la fiul său îmbrățoșindu-l.

„De bună samă asta a voit-o și nu mi-a spus nimic, ca să-mi facă o surprindere. Soldatul dóră încă a fost una cu el și a lucrut amîndoi pe o mână. O, ce om sfînt! Da de unde a putut scii, că unde sed? Ce interes a putut avé, să îmi facă o fericire atât de mare, pe când nici nu me cunoscea? Acesta tu să mi-o spui fiule!“

Acesta tăcea gânditor.

„Unde să aflu eu pe acest oficer, pe acest om bun! vrea să-i sãrut mâinile, trebuie să îmi aret mulțamita. Du-me tute la el!“

„Îndată, mamă!“ respuse fiul trezindu-se din gânduri adânci.

Grăbindu-se trecură preste piață și înând strada cătră cãșarmă se opriră cam la trei-zeci de pași de portalul aceleia, unde stău adunați cel mai mulți oficeri, acceptând raportul principal. Aici bêtrîna incepu a căuta la el esaminându-i, pe când soldatul o indemna prin gesturi și cuvinte și el însuși se uita cercănd, fără ca să scie, că pe cine vrea să aflu.

„Ei, care-l? L'ai aflu? Arată-mi-l și mie!“

„Încă nu-l ved!“

„Dar cantă-l!“

„Ah! acum îl ved! Colo stă! Da, acum is sigură. Cea anume de dincolo.“

carele tocmai își pune-mâna pe umerul celui alalt de lângă el.“

„Cum!“

„Da, de sigur acela e.“

„Mamă!“

„Abună samă ț'o spun!“

„Aievea? Nu cum-va te înseli? Scii DTa de bună samă, că îi acela?“ zise soldatul apucându-i iritat mîna.

„Așa de sigur o știu, pe cum lucesc sórele pe ceri.“

Într'aceea mama, cărea totuși îi zăcea mai mult la inimă și in cap fiul ei de cât căpitanul, se lipise de el, ține acum medalial între două degete de la mână dréptă, o apropie de ochi, privindu-o cu atențiune și pe o parte și pe cea alaltă, și apoi zimbînd zise cătră el, carele stă încă tot nemișcat, fără a-și abate ochii de la superiorul său.

„Me prind, că tie după mama ta nimic pe lume nu ție mai drag de cât acesta,“ ridicând între acestea medalial in sus.

„Nu!“ respuse fiul, fără a se uita la ea.

„Nu?! Și cine ție dar mai drag pe pãmînt după mama ta?“ întrebă acesta zimbînd afectuos.

Soldatul întinse brațul și arătând spre căpitanul său zise:

„Omul cela de acolo.“

Nicu.

are să desvôle *conștiința națională*, baza culturii naționale, *sentimentul religiosității*, baza moralității, *patriotismul*, baza virtuților cetățenești, *spiritul economic*, baza prosperării materiale, *simțul estetic*, baza nobleței inimii. Cu un cuvânt cultura națională are să deslege toate puterile rămase încătușate prin vicisitudinea timpurilor, are să deștepte toate puterile latente ale poporului. ca astfel să fie asigurată, în buful tuturor pericolelor amenințătoare *existența națională a poporului român din Ungaria*.

Vedem cât de măreță este idea culturii naționale și cât de mari și vitale sînt interesele legate de realizarea ei.

Dar cât de măreță este idea, atât de grea este realizarea ei. Este o operă grandioasă, ba putem zice o operă gigantică, la care ne-am angajat. Aceasta, firește, nu poate fi opera unei singure generații, dar este o operă demnă de stăruințele cele mai nobile ale generațiilor, este o operă, care pretinde de la fie care generație încordarea și concentrarea tuturor puterilor sale. Și dacă unde-vă, apoi aici se potrivește pentru noi devisa: *viribus unitis*, căci dacă unde-va, apoi aci în sinul Asociației noastre ne este dată posibilitatea de a concentra toate puterile noastre.

Prin Asociație ne s'a deschis arena, la pragul căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe această arenă ne prezentăm desbrăcați de toate particularismele, de toate divergențele confesionale, politice, locale ori provinciale, pe acest teren ne întâlnim cu toți uniți într'un cuget și o simțire.

Asociația este *expresiunea unității și solidarității naționale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria*; și prin organizarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua, în care Asociația va vedea organizată sub stindardul ei *întregă inteligența română, ca o armată bine disciplinată, în serviciul cauzei naționale*.

Concentrarea națională deci să ne fie lozinea. Și despărțimintele noastre deja înființate și cari se vor înființa, încă, prin cari Asociația vine în atingere nemijlocită cu poporul, sînt chimate a ne apropia pas de pas de această organizare națională.

Și în această privință imi servesc spre deosebită plăcere a putea releva în acest moment faptul, că între bine meritele noastre despărțiminte, al căror zel și devotament merită laudă, ocupă loc distins despărțimintul Oraviței.

Prestațiunile acestui valoros despărțimint ne îndreptătesc la frumoase speranțe. Cu astfel de speranțe a venit Asociația în aceste regiuni romantice, ca să-și țină de astă dată la sediul acestui despărțimint, la acest focal național de bun renume, adunarea sa generală.

Ei din parte-mi sînt convinși, că speranțele vor fi justificate. În această convingere și cu salutare frățescă declar adunarea deschisă.

În cuvîntul apoi dl. Ilie Trăila, care bineventeză adunarea în numele Românilor din Oravița, și apoi dl. Em. Ungurian în numele societății de teatru. Președintele răspunde fie cărui în deosebi.

Conform programelor se constată numărul delegaților, sînt de față 12 delegați, cari reprezintă 8 despărțiminte. Mai puțin ca ori cînd și ori uude.

Urmază raportul comitetului care fiind tipărit se consideră de cetit. Se trece la alegerea comisiunilor: pentru examinarea raportului, censurarea rațiociniului și a bugetului și pentru înscrierea de membri.

Cu asta ședința primă și-a sfîrșit programul. Urma ca președintele să invite publicul la ședința festivă a secțiunilor, dar dl. Ungurian, propune ca ședința aceasta să nu se țină, de ore ce numărul membrilor e foarte mic, și disertațiile anunțate să se citească acum. În urma acestora dl. Sim. Stoica dissertează despre „Pămîntul din punct de vedere igienic”; și dl. Togan cetece lucrarea dlui Vas. Goldiș, care lipsește, asupra „vieții lui Dr. George Vuia.”

După acestea se anunță ședința a doua pe Lună la 10, în care comisiunile își fac cuvenitele rapoarte.

În numele comisiunii I. dl. adv. Rotariu dă samă despre examinarea făcută raportului și insistă mai ales asupra numărului mic al membrilor, care e neproporționat cu vechimea Asociației. Propune între altele ca comitetul să fie imputernicit cu lucrările pregătitoare pentru ridicarea Casei naționale.

În numele comisiunii a doua dl. Dr. Is. Pop. propune aprobarea rațiociniului și a proiectului de buget.

Comisia a treia a avut și mai puțin de lucru; raporteză, că s'a înscris 1 membru fondator, 12 ordinari și 2 ajutători.

Cât pentru locul viitorii adunări generale, se primise o telegramă, prevedută cu multe subscrieri, în cari adunarea se invită pe anul viitor la Baia-mare.

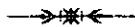
La amiază a fost banchet de peste 100 persoane.

Și Marți oșpeții au plecat în escursiune spre a vizita vestitele băi de la Abia și localitatea de cura Marilla.

Acesta e decursul adunării generale a Asociației; a lipsit mult din entuziasmul și însuflețirea ce am fi așteptat.

Rap.

† IOAN PAPIŪ.

Ca întregire a celor scrise în anul trecut despre repausatul preposit Ioan Papiu, mai publicăm următoarele date, scoase din o corespondință mai lungă, primită după apariția foilor. O facem acesta întru memoria venerabilului fost preposit și vicar general a diecesei de Gherla.

Lăsăm datele biografice și decursul înmormîntării, fiind acele cunoscute cetitorilor noștri, și publicăm așteptarea activității sale.

Ioan Papiu a dezvoltat în viață o activitate frumoasă și deși a fost om de o constituție fizică debilă, el a lucrat mult, cu deosebire pe terenul literaturii bisericești. A scris multe predicii (VI. tomuri) pe Duminică, sîrbători, la morți, la diferite ocaziuni, dintre cari unele au ajuns mai multe edițiuni, ceea ce la noi este lucru rar. Afară de aceea a scris și alte opuri, parte originale, parte traduceri sau prelucrări. Așa: 1. Viața după moarte dedusă din misterul ființei omenești și deșertăciunea celor

trecătoare. 2. Cartea Sfîntului Ioan Chrisostom despre preoție, tradusă de pe originalul grecesc (1896). 3. Orientele catolic sau concordanțele tradiției, în limba latină și română (1885), op care a fost recensat foarte favorabil de lumea catolică. 4. Resultatele filosofiei, op prelucrat în traducere liberă din italiană după Dr. Iosif Frappanti (1885). 5. Preotul ca ministru al sacramentului Penitenței (1895). A mai scris: „Doctorul sufletește și sfaturile lui.” opșor premiat. Aceste scrieri adunate la o altă formă o mică bibliotecă a parte. Afară de aceea a mai scris și narațiuni, articoli de ziare și sub pseudonimul „Arghirobarb” a combătut aserțiunile lui Dr. Réthi, depuse în opul său „Az oláh nyelv” cap I. A scris Abecedar și Legendar pentru școlile populare, cari așiderea au apărut în mai multe edițiuni.

Prete tot ca scriitor, Ioan Papiu și-a înscris numele în istoria literaturii bisericești și și-a ridicat monument pe cum zice Horațiu: „Exegi monumentum aera perennius, căci istoriograful, care va scrie cîndva istoria literaturii bisericești, va aminti cu laudă numele lui Ioan Papiu.

Dară pe lângă activitatea sa literară, împlinindu-și și datoria împreună cu oficiul său de preot, Ioan Papiu a mai purtat și alte oficii și însărcinări onorifice. Așa el a fost director la preparandia diecesană, director al tipografiei diecesane, președinte al reuniunii învățătorescii din jurul Gherlei, administrator al s. mănăstirii de la Nicula, de cari oficii și însărcinări onorifice s'a despărțit numai acum de curînd, cînd s'a vădit la neputința. Și cîtă activitate a dezvoltat el în purtarea acestora, își poate închipui numai cel ce l'a cunoscut mai de aproape, cât a fost de conștient și de exact în lucrurile sale. Nu pot întrelăsa să nu schitez pe scurt starea mănăstirii, cum a aflat-o și cum a dat-o în samă. Anume cînd a primit administrarea s. mănăstirii de la Nicula, mănăstirea avea 4000 cor. pasive, apoi ea la 20 jughere de pămînt, avere a mănăstirii. Mănăstirea nu era tencuită, era acoperită cu șindile. El a solvit datoria, a acoperit mănăstirea cu tinichea, a tencuit-o, a făcut mai multe îmbunătățiri, ca edificiul, fântîni ș. a. Apoi a introdus reforme în respect moral și a ridicat sus nivelul moral al s. peregrinagiului la mănăstire. Cînd a predat noului administrator al mănăstirii, magnificul Domn Ioan Ivăscu canonic, administrarea, s. mănăstire avea 12.000 cor. în bani gata și ea la 70 jughere de pămînt comasat și pe lângă aceea și ceva fond instruct, ca vaci, porci etc.

Repausatul în Domnul Ioan Papiu a trăit restrîns și din erutățiile sale a lăsat și fundațiuni. Așa a întemeiat o fundațiune de stipendii în sumă de 4000 cor., a lăsat o fundațiune misală de 400 cor. în comuna sa natală Ufalăul-săsesc, pentru părinții săi repausați, pentru sine și pentru repausații în genere. A lăsat o fundațiune misală de 200 cor. pentru părinții săi și pentru sine la biserica parochială din Gherla-Candia și a lăsat fondului viduo-orfanal al diecesei 200 cor. ca augmentare. Și poate că el ar fi lăsat fundațiuni mai mari, dacă nu ar fi avut să se îngrijescă de mama sa, remasă veduvă și să se îngrijescă de crescerea fraților săi și a nepoților.

Din această schițare biografică, făcută în fugă, să poată vedea baremi în parte, ce activitate a dezvoltat și ce inimă nobilă a nutrit el. Biografia lui mai pe larg, o va scrie, speriez, un condeiu mai dăruit și mai competent.

Să rugăm pe bunul Dumnezeu, ca neamul nostru românesc să-l dăruiească mulți bărbați cu talente, inimă și zel, ca a lui Ioan Papiu!

În veci amintirea lui!

Ioan Sonea
preot.

Apropiindu-se pătravul din urmă al anului, rugăm respectuos pe toți Onorații noștri cetitori, cari sînt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pe anii de mai înainte, să binevoiescă a ne trimite prețul abonamentului, ca să ne putem împlini și noi datorințele față de alții.

Administrațiunea.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru înfrumusețarea bisericii noi edificate din Tirimă-mică au contribuit următorii: Dl. Ioan Covrig, proprietar, a donat 1 luster cu 8 lumini, lucrat din lemn în mod artistic; Ioan András cu soția sa Iuliana din Tirimă-mică, au cumpărat un potir și disc de bronz aurit în preț de 26 cor.; Moldovan Dumitru cu soția sa Anica, trei perdele la ușile altarului în preț de 16 cor.; Ioan Nagy cu soția sa Veronica o imagine a înmormîntării Domnului nostru Isus Christos; Catalina Șutea din Tirimă-mare, un prapor roș; Cerghizan Dumitru cu soția sa Maria din Chirileu, Morariu Maria, Pora Catalina, Mogos Ioan cu soția sa Anica, toți din Tirimă-mică, câte o față de masă. Dumnezeu să le respălătescă. Dat Vajdacuta, 11 August 1902. Augustin Nilca, adm. par. gr.-cat.

Din Archidieceasă. Concursuri: Cu terminul de 30 crt. sînt puse la concurs stațiunile cântor-învățătorescilor din Oșorhei. (tr. Murăș) Dêrgea, (tr. Dêrgea), Petelea, (tr. Reghin) Craifalăni-de-Câmpie și Posmuș (tr. Fărăgău), Boș și Gădalin-Vișă, (tr. Coșocna), și de învățător numai, în Șenlia-de-Câmpie, (tr. Pogăceaua), Bucerde-grănoasă, (tr. Blăș) și Chendrea, (tr. Dêrgea).

Din dieceasa de Gherla. În locul repausatului preposit Ioan Papiu a fost numit Rvrs. Ioan Georgiu de vicar general episcopesc, președinte la Tribunalul matrimonial, președinte la Examinatorul prosinodal și Inspector al școlilor diecesane. Rvrs. Alesadru Bene a fost numit vicar general episc. substitut, őr Rvrs. Ioan Ivașco, vice-președinte la Tribunalul matrimonial.

Soiri personale. Harnicul tiner Emil Hătegan, fiul protopopului nostru din Coșocna, stipendist al fundațiunii Șulutaue, a depus la universitatea din Cluș și al treilea rigoros din jură cu distincțiune. E vorba, că după ce, începând cu examenul de maturitate, toate esamenele le-a făcut cu succes emiuent, senatul universitar să-l propună spre promovare „sub auspiciis regis“. Se va vedea; de o cam dată noi trimitem cele mai sincere felicitări protop. Hătegan și fiului său.

Fondul subsidiar al preoților a primit de la On. Ioan Pop, Castelnic 10 cor. și Ales. Circa Deaș 5 cor. Amîndoi preoții sînt din distr. D.-Sân-Martin.

Masa studenților. În loc de cunună pe cocișgul rep. Ileana Mihályi de Apșa, au contribuit Doele red. Maria Hossu și Aurelia Solomon, câte 3 cor. Elena Nestor, Ana Szmigelski, Livia Domșa, Roza Solomon, Lucreția Domșa, Maria Vlăscu și Ieromonahul D. E. Domșa, câte 2 cor. Ioan și Cornelia Maior 5 cor. total 25 cor. — De la clerul adunat în sărbătorea Stei Maria la Mân. Strimba, s'au colectat 10 cor. — De la o petrecere ținută în Gurghiu a intrat 24 cor. — Jumătate venitul seratei musicale aranjate de Reuniunea femeilor din Blăș, a fost de 96 cor. 49 bani. — De la concertul aranjat de muzica regim. 64. de infanterie a rezultat ca venit curat 166 cor. 94 bani.

Dirigental filialei „Albina“ din Brașov dl. Nic. Petra-Petrescu, trecând cu ziua de 1 Ian. 1903 la pensie, direcțiunea „Albinei“ a numit în locul pe dl. adv. Dr. Nicolau Vecerdea. Dlul Petrescu i-s'au exprimat mulțumită și recunoștință din partea institutului.

Constituire. În 14 Septembrie s'a ținut ședința constitutivă a societății tinerimii gimnaziale din loc sub conducerea dlul prof. Alesiu Viciu și s'au ales: Președinte: Ioan Duma clasa VIII., secretar: Aurel Esca cl. VIII., bibliotecar: Aurel Dobrescu cl. VIII., controlor: Andreiu Macaveiu cl. VIII., notar: Iuliu Hătegan cl. VII., casier: Iuliu Hossu cl. VII., vice-bibliotecar: George Hornoiu cl. VII. În comisiunea pentru cenzurarea operatelor incurse s'au ales din cl. VIII: Sentimiu Pop, Adrian Oțoiu și Iacob Trif, őr din cl. VII: Ioan Colter, Gregoriu German și Aurel Iubaș.

Corde Fratres. Secțiunea italiană a societății studentescei internaționale, a avisat pe studentii români de la București și Iași că kongresul, care nu s'a ținut la Pesta, se va ține pe la mijlocul lunii Octombrie în Venetia. După acest kongres studenții italieni vor vizita România.

Procesul „Cărții de aur“. Dl. Teod. Păcățian a primit textul acuzei, ridicate de procurorul din Cluș, contra vol. I. din scrierea sa „Carte de aur“. E interesant, că autorul e acuzat pentru fapte istorice, cari nu se pot trage la îndofală, dat fiind, că dsa n'a făcut alta, de cât a înșirat luptele politice purtate de Românii de aici, pentru câștigarea de drepturi.

Alte procese noue. Se vede, că a reînviat vechinul sistem de persecuție: „Tribuna“ e improcusată pentru un articol „agitatoric“, scris cu prilejul kongresului seculesc — őr „Foia poporului“ pentru broșurica „Dar de Paști“, pe care, la ordinul procurorului, o confiscă unde numai o află. La noi n'a mai aflat-o.

Concert militar în Blăș. Regimentul de infanterie Nr. 64, staționat în Murăș-Oșorhei, în trecerea sa spre casă, venind de la manevre, s'a oprit și în orașelul nostru, cu care ocaziune, muzica regimentului, a aranjat luni în 15 Sept. un concert orchestral în favorul fondului pentru masa studenților din loc. Programul variat și frumos a atras întreaga inteligență din loc, așa în cât a umplut spațioasa sala de gimnastică, unde s'a ținut concertul. Esecutarea programului a satisfăcut toate așteptările și cele mai subțile. Disciplina rară, acuratețea și dexteritate, sînt trei însușiri, pe cari le posedă capela regim. 64. Cele cinci puncte ale programului, compus din cele mai grele piese orchestrale, a stors admirațiunea publicului, așa în cât după fie care punct în urma aplauselor nesfîrșite, a trebuit să mai adăugă câte o piesă. Mai mult a plăcut „Uvertura“ din opera „Mignon“ de Thomas și Fantasia română de I. Murășan, asemenea a plăcut și fantasia din opera „Faust“ de Gounod, Preludiul și Barcarola din opera „Hoffmanns Erzählungen, de Offenbach, cât și Uvertura din opera „Wilhelm Tell“ de Rossini. Publicul însufletit ar fi tot ascultat frumoasa muzică, și nedepărtându-se în dată,

s'a improvisat un joc, care a durat până târziu. În urma amabilității, cu care dl. comandant al regimentului, colonelul Arendt, a pus la dispozițiune capela militară, dl. profesor Murășan într'un toast mulțami dlul comandant, felicitându-l tot odată și pentru achizițiunea unei asemenea capele militare, care de sigur că ocupă un loc de frunte între capelele militare austro-ungare. Primesea dl. colonel Arendt și pe acesta cale mulțami:ele noastre pentru momentele frumoase musicale oferite, cât și pentru fapta, cu care a conlucrat a ne spori fondul, pentru masa studenților. — și fie sigur, că concertul de luni va rămănea un plăcut suvenir publicului Blășan.

Convocare. Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din ținutul Lugosului își va ține adunarea generală la 21 și 22 crt. n. în comuna Coșteiu-mare. Cu acest prilej se va aranja și un concert împreună cu dans. — Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din ținutul Hătegului, își va ține adunarea generală ordinară în Clopotița la 5 Oct. n. cu un program foarte bogat. — Reuniunea învățătorilor români gr.-cat. din archidieceasa gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș își va ține adunarea generală ordinară în Blăș la 21 și 22 Octobrie n.

Expoziție în Sibiu. Reuniunea agricolă românească din comitatul Sibiu și cu cea a sodalilor, au hotărât să aranjeze pe 19. Oct. n. o expoziție industrială, care să fie deschisă 8 zile. Cu ocazia deschiderii expoziției să proiecteză mari serbări. Îndemnăm cu tot a-dinsul pe meseriașii noștri să grăbescă a se insinua cât mai mulți la această expoziție, chemată să arete străinilor ce scim și noi.

De la posta. Orele oficiose în zile de Duminică și sărbători, őr s'au schimbat și anume posta e deschisă înainte de amiez de la 8—11. őr după amiază e închisă. Telegrama se primesc înse și după prânz între 3 și 4 ore.

Necrolog. † Ioan Roman de Jugastreni, fost protopop a tract. Pării Oașului, preot gr.-cat. în Gherța-mică, a repausat la 10 Septembrie st. n. în anul al 59-lea al vieții și al 35-lea al preoției. A fost înmormîntat în Vama, locul natal în 15 Septembrie.

† Gregoriu F. Negruti, preot în Suctard, dieceasa de Gherla, a repausat la 15 Septembrie st. n. în al 55-lea an al vieții și 29-lea al preoției și fericitei căsătorii, provădit fiind cu ss. Sacramente ale muribunților.

† Iuliana Teaha născ. Teodorovici, a repausat în 12 crt. în anul al 65-lea al vieții și 44-lea al căsătoriei.

În veci amintirea lor!

Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra

„CALENDARULUI UNIRII“

de pe anul comun 1903, care e sub tipar și în curînd va apărea. Va cuprinde pe lângă Șematismul provinciei archidieceșane o foarte avută parte literară cu mai multe ilustrații cu subiecte românești și ocazionale.

Formatul e 8° mare și va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numai 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Prețul se poate trimite și în timbro.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nouă lumină asupra Unirei cu Roma.

— Din cartea cea mai nouă a dlui Dr. A. Bunea. —

(Continuare.)

În 5 ori 6 Ianuarie 1717 mōre protopopul din Brașov Vasile Grid, pe care, cum am văzut, îl pusese protopop mitropolitul unit Atanasie în 10 Dec. 1700. După raportul care-l aveau Brașovenii față cu episcopia uniților, căreia erau supuși în afaceri administrative, ei ar fi trebuit să-și ceară întărirea noului protopop de la scaunul episcopesc unit. Ei înse credură, că acum a sosit timpul, ca să se facă cu totul independentul de acest scaun, care și altcum era vacant. În această tendință îi ajuta și magistratul săsesc din Brașov, care căuta, cum să surpe biserica unită. Deci Brașovenii împreună cu „domniul”, adică cu magistratul, au așezat protopop pe *Florea Băra sau Baran*, care a avut doi fi preoți, pe Todor Baran care era aplicat la biserica Brașovului și Vasile Baran, care la 1734 se sfinți preot pentru Făgăraș, și s'a unit cu biserica Romei la 1738. Jipa, fiul repausatului protopop Vasile Grid, fiind el preot unit și protopop al eparchiei „Haromsecului”, pus de mitropolitul Atanasie, vedu că așezarea lui Florea Baran în protopopia Brașovului și țării Bârsei nu s'a întâmplat în mod legal, adică cu scirea și aprobarea scaunului episcopesc unit. Merse deci la Alba-Iulia sau Carlovas, cum îi ziceau cetății făcute de împăratul Carol al VI-lea, și de la scaunul episcopesc obținu el decretul din 7 Aprilie 1720 prin care fu numit protopop al Brașovului și țării Bârsei.¹⁾ Erau acum doi protopopi în Brașov: Florea Baran și Jipa Grid. Ast fel se produse mare confuziune și certă pentru protopopie. Întrevenind înse Ionășcu Monea din Veneția notarul Clerului unit în această certă, complană lucrul ast fel, ca Florea Baran să fie protopop numai peste Brașov, ér Jipa Grid cel unit numai peste țara Bârsei, ceea ce și preoților din această țară le-a convenit, căci éta ce se zice într'o însemnare slovească, care tradusă pe românește are următorul cuprins: „Să fie și acesta știut, cum-că și preoții, cari se află în țara Bârsei, n'au permis cu totă inima, ca să fie protopop acela, care îi ales de noi Bulgarii (adecă de Românii din Scheii Brașovului), nici n'au stătit în contra lui Jipa, nici n'au zis măcar un cuvânt. Cum că și din noi alesul protopop, când au venit în sat cu alții dinainte foști protopopi, atunci cu rele cuvinte au vorbit cătră acești preoți, pe cum noi am aușit de la dinșii.”²⁾

Brașovenilor înse nu le convenia unirea Românilor din țara Bârsei. Deci cu ajutorul mitropolitului din Bucuresci Daniil au început la au. 1723 o grozavă gōnă în contra protopopului unit Jipa Grid. Éta cum își descrie însuși protopopul sōrtea sa într'o

suplică adresată în 1 Iunie 1726 guvernului transilvan: „Și fără de voia mea îmi caută să supăr pe măriile vōstre, de multe ori cu plecate păuă la pământ instanțiile mele, pentru nevoile și persecuțiile, adecă greutățile, care în totă vremea pățimesc și port asupra-mi de multă vreme, pentru că sînt drept cătră sfînta unire, care necasul se vor vedé din cărțile de jurămint, care s'au făcut la anul 1725 Ghenarie 7, și se vor cunoșce, câte am pățimit de la schismaticii pentru căci sînt unit, și pățimesc de multă vreme în tōte zilele, până în ceasul de acum, care mai bucuros sînt a muri, de cât a trăi în supărările acestea, și să zic mucenie de viū. Că acești schismaticii din Scheii au făcut acesta de m'au afurisit mitropolitul din țara românească, pentru care lucru nici astăzi pot să știu măcar o slugă sau o slujnică, nici cutéză cine-va din uliță să între în casa mea, fără când vin de cel uniți. Și acum n'au putut să mai gîndescă alte asupra mea, ei de mare pizmă și urciune ce au asupra mea, vor să mă scōtă dintre ei, și cu tot gîndul și cu totă puterea umblă și să lea casa mea de la mine, și să mă scōtă și din oraș, și să mă facă pribeag și străin din locul acesta. De care lucru nu se aude în vremea acesta de alții. Că într'această țară necum să nu pōtă ședé alte legi în moșiile lor, ci vedé că și jidovii au slobozie să aibă locașul lor și să trăescă, numai cu mine singur vor să facă acesta cum și până acum, multe ca acestea au făcut fără de pildă, sau fără de număr, nu pentru alta, numai căci sînt drept la sfînta unie, că alta n'am greșit nimérul. Pentru care lucru cu numele cel sfînt a lui Dumnezeu mă rog măriilor vōstre, să faceți măriile vōstre bine și milă, să porunciți cu tărie, care poruncă să fie cea de pe urmă și stătătoare, la cinstitul sfat (magistrat) al Brașovului, sub a cărnă mână și ascultare sînt toți schismaticii din Brașov cu popii împreună, și ascultă toți de porunca dumnealor, să nu-l lase să-mi facă mai multe nēpaste, și să nu mă scōtă din casa mea, și de supărările, ce-mi fac ei să mă apere ca de dușmanii sfîntei unii. Că de ar fi după voia lor, ei într'un ceas m'ar prăpădi cu toți al mei, într'acesta chip de nu veți face măriile vōstre milă cu mine, eū cu biată femeia mea și cu copiii mei voiū ajunge la un nēcas, care va fi și este mai rău, de cât mōrtea.”

În urma acestor persecuții Jipa Grid a putut ține protopopia unită peste țara Bârsei numai din 1720 până în 1 Mai 1724, ér rămānere în Brașov a putut avea numai după ce Mitropolitul Daniil din Bucuresci l'a deslegat de afurisenie în 1 Sept. 1728 și l'a primit în sinul bisericii neunite.³⁾

La instalarea episcopului unit Ioan Giurgiū de Patak îndeplinită în biserica Făgărașului în sērbătōrea schimbarei la față din ^{6/17} August 1723, și Brașovenii au fost reprezentați prin protopopul lor Florea Baran, preotul Radu Tempea și goșmanii Petru Radu Pădure și Radu Duma, dintre cari mai virtos goșmanul Petru nu se

arētă străin față cu episcopul unit, căruia îl declară, că îl vor pomeni la sfînta liturgie. Întorcēndu-se înse deputații la Brașov, „se sfătuiră bētrānii toți, să-l pomenescă pe vlddica (Ioan Patachi) în biserică.” Dar curēnd după aceea apucă pe de-supra partida intransigentă, în frunte cu preotul Todor Baran, care nu voia să scie de nici o legătură cu episcopul unit. Ast fel au început Brașovenii gōna în contra protopopului unit Jipa Grid, care am descriș-o mai sus, și de odată în Febr. 1724 au trimis la Viena pe neguțatorul Criștof Voicu din Murēș-Oșorhei¹⁾ cu misiunea, să mijlocescă de la Curtea Împărătescă privilegiul, ca biserica din Brașov, cele din țara Bârsei și cea din Făgăraș, să fie scōse cu totul de sub jurisdicțiunea episcopului unit și tōte bisericile acestea împreună cu persoanele lor să se bucure de aceleași scutinte, de cari se bucură bisericile unite cu Roma. ér în ce priveșce darul preoției, adecă chirotonirea preoților, ele să atirne de mitropolitul din Bucuresci. Dar deși Florea Baran scria lui Criștof „împingeți mulți galbini” la domniul din Viena, totuși agentul numit, care petrecu în Viena până în 1726, nu dobîndi nimic, nici în această afacere bisericescă, nici în alte cestiuni civile și economice, pentru cari Românii se certau cu Sașii.²⁾

Abia își începuse Criștof încercările neputincioșe pentru bisericile neunite, când în primăvara anului 1724 comandantul trupelor împărătesci din Transilvania Lotariū Iosif Königsegg trimise din Sibiu ordin la generalul său din Brașov Baronul Tige, să oprēcă pe preoții din Scheii a mai pomeni la liturgie episcopi din „țara Turcului”, adecă pe Mitropolitul din Bucuresci. Acești preoți ajunseră în mare perplexitate. Ei adecă de tēmă, ca nu cum-va unii dintre ei să se supună episcopului unit Ioan Pataki și să primescă unirea, încă înainte de primirea acelu ordin făcuseră „o carte cu tare legătură și cu grōznică și infricoșată afurisenie, de se vor deslipi de arhierii țării Ungro-Vlachiei și nu vor primi până în vecl blagoslovenia lor.” Fiind că înse generalul Tige insista, ca sau să se supună episcopului de la Rîmnic, care acum se afla în monarhia austriacă, și era de o credință cu ei, sau să se supună episcopului unit Ioan Pataki, ei, în contra grōznicului jurămint, s'au supus Rîmnicului, și ast fel mijlocit au ajuns sub mitropolitul sērbesc de la Carloveț, căruia și episcopul Rîmnicului îi era sufragane.³⁾ În zădar s'au încercat mitropolitul din Bucuresci, să-i mai scōtă pe Brașovenii de sub episcopul Rîmnicului, bănuindu-l pe acesta, că ar fi unit. De altă parte Mitropolitul sērbesc nu se mulțami cu aceea, ca numai mijlocit, adecă prin episcopul Rîmnicului, să stăpānescă asupra Brașovenilor, ci lucra să-l aibă nemijlocit sub puterea sa. Și fiind că și Brașovenii căntau acum contactul cu Sērbii, credēnd că cu ajutorul lor vor puté dobîndi

¹⁾ Idem, Istoria bis. Scheilor p. 63—64.

²⁾ Veđi Stinghe, Documente, pag. 91—133.

³⁾ Stinghe: Istoria etc. pag. 87 și următoarele și Documente p. 112.

¹⁾ Veđi Stinghe, Documente, pag. 55.

²⁾ Veđi Stinghe, Ist. bis. Scheilor, p. 45—48.

³⁾ Veđi Stinghe, Ist. bis. Scheilor, pag. 45—49 și pag. 70—78.

și drepturi politice, mitropolitul sârbesc Vincentie Ioanovici prin scrisoarea de dno 25 August 1735. În care se intitulă arhiepiscop și mitropolit „a tot nărodul creștinesc, care se află sub biruința prealuminațului și nebivuitului împărat rîmlenesc.” El avisază pe Românii din districtul Brașovului, că atât pe ei, cât și pe cei ce în viitor se vor afla de „neam pravoslavnic creștinesc” în „crăia Ardealului”, în cas când episcopul Rimnicului s'ar face unit, îi primesce la arhiepiscopia și mitropolia sârbescă, și-l face părtaș tuturor privilegiilor națiunii sârbescl.

(Va urma.)

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Cu aceste el se depărtă. Er eu, domnul și stăpânul său, am trebuit să rămân lângă cal. O, sorțe, a fost asta dreptate din partea ta? M'am învățat bine în haicul meu și m'am rădămat de corpul cald al calului meu. Aceasta asculta liniștit la diferitele capuri din coran, pe cari i-le recitam încet în ureche, un obicei pe care mi l'a testat vechinul stăpân și care se dovedi de folositor și pentru mine. Armăsarul feros și lute ca vîntul, de sigur că nu recunoștea de stăpân pe nimeni, care nu-l șoptia ast fel seara în urechi. Acesta încă era o parte a „secretului” calului meu.

Colo sub palmi de sigur, că nu se șopteau capuri din coran, dar eu nu invidiam pe bravul meu Achmed. De asupra mea se întindea cerul albastru al sudului cu schinteile lincitoare ale Șerpelui, ale Vîntorului, ale Scorpionului și ale Lupului; aceste stele de bună samă erau tot atât de fermecătoare, ca și cele două, în ale căror lumină plăcută acum se adăncea, fără ochian, servitorul meu.

Am așteptat o jumătate de ceas — un ceas întreg — încă o jumătate — și eră-și o jumătate — Mochallah, unde rămâne ultimul sârnt, până la care am promis, că voi aștepta! Fiind că m'am urit să mai aștept, chiar mă hotărîsem să dau semnul înțeles, când auzi la drépta mea un șgomot lin. Punându-mi urechia la pămînt, auzi pași, ce se apropiau cu precauțiune de cătră grupa de palmi și păreau a ținea direcțiunea cătră corturi. Era Mochallah? Mă îndoiam. Îmi desbrăcai repede burnusul cel alb, așa că cu pantalonii cei vineți turcesci nu mă deosebeam de pămînt, mă puseli pe fole și începui a mă tărăi, ca indianii, în direcțiunea, din cătrău am auzit pași.

O statură de bărbat se strecură cu precauțiune printre corturi. Adăpostindu-mă după putintă, îi urmam. Dinaintea cortului șeicului erau legate ambele animale favorite ale sale, iapa cea albă și cămila, er din dărătul cortului femeilor, era o lectică femească, așezată între mai multe șele, pe cari el le cercetă cu deamăruntul. Cu această ocaziune l-am vădut fața — era Saadis-el-Chabir, crumirul.

El se reîntorcea de la preumblarea sa. Așa târziu! Pentru ce n'a mers el direct în cortul destinat lui? Pentru ce spiona pe aci? Pentru ce se tărăi eră-și afară din sat? Trebuia s'o afu și de aceea l'am urmărit cu cea mai mare precauțiune. El se îndreptă spre tufșul de salcâmi și migdale, despre care mi-a fost amintit Achmed mai înainte. Abia l-am găcit intențiunea, când m'am și repeđit la o parte, spre a sosi înaintea lui acolo. Am descriu un arc, mare destul, ca să nu fii vădut de dînsul, și alergai din resputeri spre tufș.

Am ajuns, când el era încă de parte ca vre-o trei-zece de pași de tufș, și m'am tupilat la pămînt. El se opri la margine, abia trei metri de la mine, și bătu încet în palmi. După acest signal auzi un susuit ce se apropia. Reîntorce nu mă mai puteam; la o parte ori înainte încă nu; am ajuns într'o poziție critică.

Acum din tufș pătrunseră afară câte-va persoane, dintre cari una dete peste mine. La moment m'am ridicat, cu revolverele în mână, spre a-l preveni, dar norocul meu de altă dată, acum mă părăsi — acești beduini erau ómeni cu prezență de spirit și înainte ca să poți întreba că cine-s, am primit o lovitură teribilă în cap, revolverele îmi scăpară din mână, și eu căđui la pămînt, fără simțiri.

II. Abu 'l Afrid.

N'a fost acesta prima lovitură de soiul acesta, pe care am primit-o acum, și de ore ce capul meu este de la natură solid construit, ast fel și acum mi-a trecut repede ameteia, deși nu așa lute, cum era de dorit; fiind că la trezirea mea ingenunchiaș pe mine vre-o patru—cinci bărbați, cari mi-au fost virit un scăluș în gură și acum erau ocupați cu legarea mânilor și picioarelor mele, așa de tare, în cât nu mă puteam mișca. Saadis-el-Chabir conducea lucrul.

Pentru ce nu m'au omorit ómenii acestia? La tot cazul era mai bine, dacă mă prefăceam că și acum sum leșinat. Póte că ast fel auđiam vre-un cuvînt, care să-mi dea ceva deslușiri. Acestă hotărîre deja după câte-va momente se dovedi de bună, pentru-că auzi pe crumir întrebând cu voce încetă: „Mișcă-se?”

„Nu”, răspuse unul dintre bărbați. „Este așa de țapen, ca o lance. Patul pusei mele l'a nimerit bine. De bună samă e mort, dar totuși va fi mai bine, dacă-l voi înșge cuțitul în inimă.”

„Asta n'o vei face. Am auđit din vorbele Sebira-ilor, că acest bărbat este un emir bogat din țara apusului. Dacă el cum-va n'ar fi mort, îl luăm cu noi, ca ast fel să căpătăm pentru dînsul bani mulți de rescumpărare. De o cam dată sîntem siguri, că el nu póte strica nimic.”

„Óre ce a căntat el pe aci?”

„Nu știu, póte că este un poet, care a voit să vorbescă cu el-Kamar (luna); se zice că acești străini ar fi toți poeți. Lăsați-l aci; mai târziu vom vedea de dînsul.”

„Ce poruncesci acum? Într'adevăr ducem cu noi iapa cea albă?”

„Nu numai pe ea singură.”

„Dar pe cine încă?”

„Un armăsar, care este și mai prețios de cât această iapă; el este al străinului acesta.”

„Hm, toți frații noștri noștri ne vor invidia!”

„Și încă ceva. Avem și o Bent-es-Sebira (fică a Sebira-ilor), carea este mai frumoasă de cât tot ce am vădut până acum. Am simțit, că ea se află colo sub palmi.”

„Singură?”

„Un tinér se află lângă dînsa — —”

„Pe care-l vom omori?”

„Nu. Un singur șgomot ne póte trada. El nu se va reîntorce cu fata în sat, fiind că trebuie să păzescă armăsarul. Ea este fica șeicului Ali-en-Nurabi. Vom pândi-o, când se va reîntorce și nu o vom lăsa se scótă nici un țipet. Unul dintre voi o duce cu sine. Noi cești alalți luăm iapa și cămila, cari sînt legate amîndouă lângă cortul șeicului. În apropiere se află și o lectică.”

„Ne vor auzi. Șeicul va avea căni buni.”

„Acestia mă cunosc deja, căci am zăcut lângă el în cort. Unul duce fata; unul iapa, unul cămila și unul lectica. Noi cești alalți mergem apoi la marginea satului, pentru a lua armăsarul, și atunci de sigur că trebuie să omorim păzitorul.”

„Dar, unde ne intrunim?”

„Chiar spre sud de la sat, la intrarea hulei, carea conduce în jos la rîu.”

„Dar dacă ne vor auzi? Dacă ne vor descoperi?”

„Fie-ți rușine, băete! A fost descoperit când-va vre-unul dintre noi? Nu sînt ochii noștri ca aceia ai panterei și picioarele noastre ca cele ale pisicii? Nu sînt aci cal deatui la îndemână, pentru a ne pune pe fugă înainte ca un Subira să albă timp a și ridica flinta? Ori dóră cugeți, că ar trebui să fim mai precauți? Ei bine, atunci luăm mai întâiu pe Mochallah, fica șeicului, și o trimitem în loc sigur; după aceea trei inși se strecură până la cortul șeicului, er noi cești alalți mergem la locul unde se află armăsarul. Atunci eu voi da semnul Hamema-ilor și în acela-și moment fie care va lua, ce are de luat. Cel din urmă se va reîntorce repede aci, spre a lua cu sine pe străinul acesta, pe care inse, la cas de pericol, îl putem și lăsa aci.”

„Și nu ne reîntorcem la Bah-el-Halua?”

„Nu; m'am înțeles deja cu cei alalți, cari au să aștepte caravana. Vom trece peste Bah-Abida, de acolo prin deșertul er-Ramada la muntele Tibuaș, din colo de care se află satele beduinilor Meșeer cari de sigur ne vor ocroti, de cum-va ne-ar urmări Sebira-ii. Și acum porniți, ca nu cum-va să scăpăm fata!”

În momentul următor el dispărură fără cel mai mic șgomot, er eu zăceam singur sub tufe, legat și cu scăluș în gură, neajutorat, ca și un copil, ba încă și mai rău, de ore ce nu puteam nici baremi să strig.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Ambrosiu Chețianu: **Geografie pentru clasele II gimnazială și reală, partea II. Europa, Asia și Africa**, Blaș 1902 pag. 68 prețul 1 cor. Manual pregătit după cel mai nou plan ministerial

Dr. Augustin Banea: **Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovic. sau Istoria Românilor transilvăneni de la 1761 până la 1784**, cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiene și germane, publicate în întregime, ori în extras. Prețul 4 corone 50 fileri, pentru România 5 lei. Blaș 1902. Tipografia seminarului arhidiececan.

Biblioteca „Unirei”: **Câte-va momente din începuturile bisericii române** de C. Auner, Blaș 1902. prețul 20 bani. O recomandăm cu toată căldura tuturor celor ce vor să aibă cunoștințe despre trecutul bisericii noastre.

Elena din Ardeal: **Stropi de rouă**. Arad 1902. Sub acest titlu dăora Elena Sântion, profesora la școala noastră de fete, a publicat o frumoasă edecție din poeziile sale reslătite prin ziarele noastre unde au fost publicate. Sînt versuri gingașe scrise în stil nepretensiv și cântând pe simțitorele corde ale inimii veșnicul cântec al iubirii. Se pot procura și de la tipografia seminarială cu prețul de 1 cor.

A apărut:

SF. EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeuului nostru Iesus Christos,

revădută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preînălțatului Împărat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Victor Mihályi de Apsa. Blaș 1900. De la sfînta Unire 200.

Prețul unui exemplar costă crudo: 17 cor., broșurat: 17 cor. 30 fil.,  r legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie: 25 cor. Legătura mai elegantă se compută după calitatea pelei și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Posta „Unirii”.

I. M.  n L. A sosit prea t rziu pentru numărul trecut,  r în numărul acesta n'a mai avut at ta actualitate.

Am primit și achit m abonamentul de la: *Vecerul* pe an. 1899 și 1900. *Sz raz-Ajta* pe an. 1899—1901. *S n-M rtinul-sărat* pe an. 1900 și 1901. *Stana* pe an. 1901. *Zeicani* pe an. 1898—1901. *Budacul-rom.* pe 1901. *Reșita* pe an. 1902. *Chiheriul-superior* pe an. 1901 și 1902. *Ghișasa-sup.* pe 1902 sem. 1. *Ghilad* pe 1900 și 1901. *Coukics* pe 1901. *Ponor* (Puj) pe 1902. *Csik-Sz.-Gy rgy* pe 1899—1901. *Egres* (Toronto) pe April 1894—April 1896. *Bocsig*  /4 1902  /4 1903. *Leta-mare* pe April—Sept. 1902. *S lisce* (Sibiu) pe 1899 și 1900. *Imbuz* pe April—

Sept. 1902. *Baiuș* pe 1902 sem. 2. *Sind* pe 1901. *Delacrasna* pe 1900 și 1901. *B rta* pe 1902. *Deșant* pe 1898 Iuliu—1902 Iuliu. *Tasnd-Szilods* pe 1902. sem. 1. *Bujdos* pe 1902. *Pocsaj* pe 1901. *Muntele-B ișorei* pe 1894 sem. 1. *Frata* pe 1902 sem. 2.

Editor și redactor răspundător:
Aurel C. Domșa.

Christoph-Sack f r miros și se uscă repentin.

DER ECHE

Christoph-Sack f r miros și se uscă repentin.

GRAUFAREIJG REIN

SOFORT TROCKNEND

DAUERHAFT GERUCHLOS

Christoph-Sack

BEST DER BESTE ANSTRICH FUR FUSSEDDEN

CELBRANUN MAHAGON

Ca veritabilul Christoph-Sack se pot v psi (colora) padimentele caselor, f r de a se intrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are mirosul cel neplacut, cum și uscarea t rzie și scortos , ce o au v pselele și lacul de olei. A f r de acestea modul întreținutului   e de tot simplu, în c t li p te face  e cinc. (22) 14—15

Depozite  n: Sibiu: Franz Jahn S hne. Blaș: Ludovic Schuller.

In atențiunea proprietarilor de p m nt!

„Eliberarea p m ntului de greunam nt”.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar”

este titlul unui institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocaziune proprietarilor de p m nturi se p t  ajunge la împrumuturi ieftine și pe lângă condițiunile cele mai favorabile.

Acest institut d  împrumuturi pe p m nturi ori și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac mai puțin ca la băncile mici, numai interesele simple.

Favorul cel mai deosebit și de neprețuit este, că cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe p m ntul hipotecat,  r ratele plătite în amortisarea capitalului se restituiesc numai de c t în bani gata.

Cu modalitatea împrumuturilor acestora, proprietarul unui p m nt ajunge la bani ieftini și este sigur că ori și c nd ar înceta din viață, p m ntul r m ne liber de greunam nt,  r eređii mai capătă și bani gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietari de p m nturi, cari au lipsă de bani să se folosesc  de favorul acesta.

Pe p m nturi cari sînt hipotecate la alte institute încă se dau împrumuturi plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cereri de împrumuturi se recere copia cărților funduare și foia catastral .

Prospecte detaliate cu informațiunile necesare să trimite la cerere, pe lângă trimiterea de mărci postale în valóre de una coronă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la :

Representanța
„Intreprinderii de Credit-Hipotecar, Eliberarea
p m ntului de greunam nt”,
 n Sibiu (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.